

ראש חודש – שם משמואל לפרשת ראה ור"ח אלול

שם משמואל ראה-ר"ח אלול – שנת תרע"ג

יש להבין מדוע נזכרה סעודת ראש חודש בכתוב (שמי"א כ') בשאול יותר מכל סעודות המועדים¹, שלא נזכרו בקרא מפורש אלא נתרבה מתיבת לָכֶם (במדבר כט, לה)², וגם לא מצינו בהם קיבוץ רבים לסעודה: ונראה דהנה י"ב חדשים כנגד י"ב שבטים, כל חודש מיוחד לשבט אחר, ומכל מקום יום טוב של ראש חודש הוא לכל ישראל ולא לשבטו לבד. והטעם אמר כבוד קדושת אבי אדמו"ר זצלה"ה על פי דברי המדרש שיעקב אבינו עליו השלום עשה אותם יונקים זה מזה³, ואם כן השבט שאליו מתיחס החודש הוא צינור אשר דרך בו עובר היום טוב לכל ישראל, ואם כן עיקר מציאות יום טוב של ראש חודש הוא התאחדות ישראל ויונקים זה מזה⁴. והנה בש"ס עבודה זרה שגזרו על פתם וכו' משום בנותיהם היינו שמביא לידי התקרבות הדעת⁵. ועל כן ראש חודש שהעיקר הוא ההתאחדות והתקרבות ישראל כני"ל, דבלאו הכי הרי הוא רק יום טוב של יחיד, על כן באה בו הסעודה בכנופיא מפורש להורות שלענין ראש חודש נצרך ענין הסעודה, אבל בחגים ובמועדים מציאותם מצד האחדות לא נאמרה בהם סעודה במפורש, ואין בהם ענין קיבוץ רבים לסעודה:

שם משמואל פרשת ראה-ר"ח אלול - שנת תרע"ז

...ולפי דרכנו יש לפרש הא דבש"ס זבחים דמוספי ראש חודש מקודשין משל שבת⁶, וכבר הגדנו בזה הרבה טעמים. ויש לומר עוד, דהנה שבת היא אחר ששת ימי המעשה, והיינו דכפי תהלוכת האדם בששת ימי המעשה באותה מדה זוכה לאור קדושת שבת, ומשלו משל מי שטרם בערב שבת יאכל בשבת⁷. אך ראש חודש הוא בראשית ימי החודש, ואף שעדיין לא עשינו בחודש הזה דברים שעל ידם נזכה להארת ראש חודש, מכל מקום יום זה הוא הבא אחר מיעוט הירח, והרמז באדם שידע וישכיל

- 1 **שמו"א כ** (ה) ויאמר דוד אל יהונתן הנה חדש מחר ונאנכי ישב אשב עם המלך לאכול ושלחתי ונסתרתני בשדה עד הערב השלשית: (ו) אם פקד יפקדני אביך ואמרת נשאל נשאל ממני דוד לרוץ בית לחם עירו פי זבח הימים שם לכל המשפחה: (ז) אם פה לאמר טוב שלום לעבדך ואם חרה יחרה לו דע כי כלתה הרעה מעמו: ... (כד) ויסתר דוד בשדה ויהי החדש וישב המלך על (א) הלחם לאכול: (כה) וישב המלך על מושבו כפעם בפעם אל מושב אבן ויחנן ויבן מקדש ויבן מקדש מקום דוד: (כו) ולא דבר שאול מאומה ביום ההוא כי אמר מקרה הוא בלתי טהור הוא כי לא טהור: (כז) ויהי ממחרת החדש השני ויפקד מקום דוד ויאמר שאול אל יהונתן בנו מדוע לא בא בן ישי גם תמול גם היום אל הלחם: (כח) וינען יהונתן את שאול נשאל נשאל דוד מעמדי עד בית לחם: (כט) ויאמר שלחני נא כי זבח משפחה לנו בעיר והוא צנה לי אחי ועתה אם מצאתי חן בעיניך אמלטתה נא וארצה את אחי על כן לא בא אל שלחן המלך:
- 2 **בבלי פסחים סח ע"ב**: דתניא רבי אליעזר אומר אין לו לאדם ביום טוב אלא או אוכל ושותה או יושב ושונה. רבי יהושע אומר חלקהו חציו לאכילה ושותה וחציו לבית המדרש. ואמר רבי יוחנן ושניהם מקרא אחד דרשו וכתוב אחד אומר (דברים טז, ח) וצִפְרַתְּ לְהִי אֶלְקִיךָ וכתוב אחד אומר (במדבר כט, לה) וצִפְרַתְּ תִהְיֶה לָכֶם רבי אליעזר סבר או כולו לה' או כולו לכם ורבי יהושע סבר חלקהו חציו לה' וחציו לכם:
- 3 **בראשית רבה** צט, ד: כל אלה שבטי ישראל שנים עשר וגו' כבר כתיב ויברך אותם ומה ת"ל איש אשר כברכתו ברך אותם אלא לפי שברכך יהודה באריה דן בנחש נפתלי באילה בנימין בזאב חזר וכללן כולן כאחד ועשאן אריות ועשאן נחשים תדע שהוא כן יהי דן נחש והוא קורא אותו אריה הה"ד (דברים לג) דן גור אריה לקיים מה שנאמר (שיר ד) כולך יפה רעיית ומום אין בך; **במדבר רבה** יג, ח: כולך יפה רעיית מדבר בשבטים ואם תאמר כיצד היו כולם יפים שהרי יעקב אביהם בירך לשבטים ומקנתר לראובן ושמעון ולוי והיאך אתה אומר כולך יפה רעיית א"ר אלעזר אע"פ שברך את השבטים האחרונים וקנתר לראשונים אלא חזר וברכסם שנאמר (בראשית מט) כל אלה שבטי ישראל שנים עשר וגו' **עשה אותם יונקים זה מזה** מהו (שם) ויברך אותם איש אשר כברכתו וגו' משברכן חזר וברכן אלא מלמד כשבירך יעקב אבינו את בניו והיה מושלן בחיות משל יהודה באריה (שם) גור אריה יהודה משל דן בנחש יהי דן נחש וגו' נפתלי באילה נפתלי אילה שלוחה וגו' בנימין בזאב בנימין זאב יטרף אעפ"כ חזר וקרא כולם אריות כולם נחשים כולם אילות כולם זאבים תדע לך שהוא כן שהרי דן שקראו נחש חזר וקראו אריה דן גור אריה וגו' הא למדת שחזר וכלל ראובן ושמעון ולוי בברכת אחיהם לקיים מה שנאמר כולך יפה רעיית וגו' ולכך חזר הכתוב ומנה לראובן ושמעון ולוי לעצמם בספר ואלה שמות ולא מנה השבטים אחרים.
- 4 **שם משמואל קרח-ר"ח תמוז** – שנת תרע"ב: ...כי הנה י"ב ראשי החדשים מתיחסים ל"ב שבטי ישראל, וכבר הגיד כ"ק אבי אדמו"ר זצלה"ה דאף דלכל שבט יש חודש מיוחד, ולכאורה הי' צריך להקריב קרבן רק אותו השבט, והרי קרבן ר"ח הוא קרבן של כל קהל עדת ישראל ולא של שבט אחד בלבד, ואמר ז"ל הטעם עפ"י דברי המדרש (במדבר"ר פי"ג סי' ח') שיעקב אע"פ עשה אותם יונקים זה מזה, והיינו שבכל חודש וחדש שבט אחר הוא צינור לקבל השפעה בשביל כל הקהל, וע"כ אף שכל חודש מתיחס לכל השבט הוא נמי שוה בכל ישראל...; **שם משמואל** וארא- לשבת ור"ח שבט - שנת תרע"ב: ...והיינו ד"ב ראשי חדשים הם כנגד י"ב שבטים, ומכל מקום בכל ראש חודש מקריבין קרבן מוסף בשביל הכלל כולו ולא בשביל השבט השייך לו, והטעם משום דכולם יונקים זה מזה. והוא כדמיון מראה המלוטשת היטב כשמעמידין אותה נגד האור נראה בה האור והיא מאירה ג"כ לפי ערך הליטוש, ואם היא מלוטשת וצחה ביותר היא מאירה ביותר, כ"כ כל ישראל הם כמו מראה מלוטשת שהשבט שהוא מאיר בחודש הזה מאיר אל עבר פני המראה שהם כל ישראל ושבים כולם להיות מאירים, והם כדמיון אור הלבנה המקבלת אור מהשמש ומאירה לארץ באשר היא כמו מראה מלוטשת, אך האור מאיר רק לפי ערך הליטוש, ובאשר איננה כ"כ צחה והיא קרובה אל הארץ ע"כ איננה כ"כ מלוטשת והאור מועט נגד אור החמה. וזה אצלי הפי' בקטרוג הלבנה שאי אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד, שאין הפירוש שראתה לקבל אור מזובל בלי אמצעות השמש כמו שפירשו המפרשים ז"ל, כי בודאי ידעה שכל סדר העולם צריך להיות בסדר משפיע ומקבל עד למעלה למעלה, והכל דוגמא לרוחניות העולמות עד שאין הפה יכול לדבר, ואי אפשר שהי' רצונה לקבל בלי אמצעות השמש, אך יש לומר דרצתה שתהי' מלוטשת כ"כ עד שתהי' מאירה כמו השמש עצמה, ונתמעטה עוד מכפי שהיתה, היינו שאיננה כ"כ מלוטשת כקודם, וע"כ אורה נתמעט. וי"ל שזהו ענין מוסף ר"ח להסיר את העפרוריות שתהי' יותר מלוטשת וטאיר ביותר, והבן. והנה בדוגמא זו הם השבטים, שבאם היו כולם מזוככים עד התכלית הי' האור שיהי' כולם והי' האור גדול מאד, אבל באשר עוד לא הגיעו למדה זו ע"כ אין ר"ח כמו יו"ט, וזהו שרמזו ז"ל מפני שאיננו מקודש מעשיית מלאכה שעדיין טרודים במלאכות עוה"ז ואינם מלוטשים כ"כ, עד לעתיד שיהי' הכל מזוכך בשלימות ואור הלבנה תהי' כאור החמה משום שתהי' מלוטשת וצחה מאשר עתה. וכן ישראל הם בדוגמא דידה יהיו צדיקים ומזוככים בתכלית השלימות אז יהי' האור של כולם בשוה ע"י האור החוזר כדמיון מראה מלוטשת בתכלית כני"ל, אף שיהי' גם אז מותר בעשיית מלאכה, מ"מ המלאכה עצמה תהי' כולה קודש ולא תגשם את בעלי'.
- 5 **בבלי עבודה זרה** לו ע"ב: דכי אתא רב אחא בר אדא אמר רבי יצחק גזרו על פיתן משום שמוסין מאי אולמיה דשמן מפת אלא על פיתן ושמן משום יינן >סְהִיין כוּעַר כוּ וּמִנְיָלוּ לְיָדֵי נְתוּמֵיךְ וְעַל יַיִן מְשוּם בְּנוּתִיךָ וְעַל בְּנוּתִיךָ מְשוּם דְּבַר אַחַר >עבודת אלילים...<
- 6 **בבלי זבחים** צא ע"א: תא שמע מוספי שבת קודמין למוספי ראש חודש >מקודשין משל קָטַן לְאִיקְרֵי מוּעֵד< אטו ראש חודש למוספין דידה אהני למוספי שבת לא אהני.
- 7 **בבלי עבודה זרה** ג ע"א: אמרו לפניו רבוננו של עולם תנה לנו מראש ונעשנה אמר להן הקדוש ברוך הוא שוטים שבעולם מי שטרם בערב שבת יאכל בשבת שלא טרם בערב שבת מהיכן יאכל בשבת?

שעדיין אין לו אור כלל, ואם לא יתאמץ ויקבל עליו על להבא, בחושך בָּא וּבְחֹשֶׁךְ יִלְךְ⁸ ומאומה לא ישא בעמלו. וכענין שהגיד אדמו"ר הכהן הגדול זצלה"ה מאלכסנדר בפירוש דברי השי"ס יזכור לו יום המיתה,⁹ שאין הפירוש יראת העונש, אלא שילך מהעולם ריקם, ואם לא עכשיו הרי הוא אבוד מהכל, כי אין דעת וחשבון בשאול אשר הוא הולך שמה, עד כאן דבריו הקדושים. ככה הוא ענין התשובה בערב ראש חודש, ועל זה מיוסד הכיפור קטן, ובראש חודש היא השמיעה והקבלה על להבא, אחר שנתאמת אצלו שאם לא יעשה כן הרי אין לו חיים כלל, מחמת זה ישתוקק ויתאוה ויקבל עליו מחדש להתאמץ בתורה ובמצוות. וראש חודש הוא יום טוב של דוד המלך עליו השלום שהיה בעיני עצמו תולעת וְלֹא אִישׁ חֲרַפְתָּ אָדָם וּבְזוּי עַם (תהלים כב, ז) אלא שכל ענינו היה צמאון ותאוה לאלקות כמו שכתוב (תהלים מב, ג) צָמְאָה נַפְשִׁי לְאֱלֹקִים וְגו' וכן (שם סג, ב) צָמְאָה לְךָ נַפְשִׁי כְּמֵה לְךָ בְּשָׂרִי, והיה מקבל על עצמו תמיד מחדש, וכל ספר תהלים מלא מזה, על כן ראש חודש הוא יום טוב שלו, באשר הוא כמהותו וכענינו.¹⁰ ובשביל קבלה זו על להבא זוכין תיכף להארת ראש חודש, ובזה מחליפין כח לעשות כל ימי החודש, והוא ממש כענין (דברים יא, כז) אֶת הַבְּרָכָה אֲשֶׁר תִּשְׁמְעוּ כִנ"ל,¹¹ והוא יום טוב של ראש חודש קודם ימי החודש. משאין כן בשבת שהיא אחר ששת ימי המעשה ומי שטרח בערב שבת יאכל בשבת.⁷

ויובן ביותר על פי מה שהגיד כבוד קדושת אדמו"ר הרי"ם זצלה"ה מגור שבשבת צריך שיהא כאילו כל מלאכתך עשויה אפילו בעניני שמים, עד כאן דבריו הקדושים. ואם כן אין הזמן בשבת להתעורר מחמת הידיעה שהוא נעור וריק מכל ויצא מעולמו ריקם כמו בראש חודש. ועל כן גם הקבלה על להבא איננה באותו אומץ כמו בראש חודש כמובן, ועל כן מוספי ראש חודש קדישי ממוספי שבת באותו פרט:

ולפי האמור יש לומר דזהו ענין ראש השנה וחדש אלול. דראש השנה שהוא ראשית השנה, ובאותו יום יעמיד במשפט כל יצורי עולמים, והי תורה והי מצוה דקא מגני עלן,¹² אלא כמו שכתב הרמב"ם דתקיעת שופר רמז יש בדבר עורו ישנים משנתכם ונרדמים הקיצו מתרדמתכם וכו',¹³ והיא היא שמיעת קול השופר, היינו לשמוע ולקבל עליו מחדש את כל מצוות ה' ואמרו לפני מלכיות כדי שתמליכוני עליכם. וכבר אמרנו בשם כבוד קדושת אבי אדמו"ר זצלה"ה דכמו בראשית הבריאה דכתיב (בראשית ב, ז) וַיִּפַח בְּאַפִּי נְשֵׁמַת חַיִּים וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה, כן הוא קול השופר בכל שנה מעורר חיים חדשים בלב ישראל וכאילו באותו יום מתחילין לחיות, עד כאן דבריו הקדושים. וכפי מדת השמיעה והקבלה מחדש זוכין לברכה, כבזוהר הקדוש (ח"ב קפד, ע"א) כל רזין וכל קדושין יקירין כלהו תליין בשביעאה, וכענין (דברים יא, כז) אֶת הַבְּרָכָה אֲשֶׁר תִּשְׁמְעוּ, ובשביל זה יוצאין בדימוס ומחליפין כח על כל השנה כולה. וכמו ענין הראש חודש לכל ימי החודש הבאים, כן ראש השנה לכל ימי שנה הבאה. אך לעיל אמרנו כי הקבלה מחדש היא כפי מסת הידיעה מקודם איך הוא נעור וריק מכל ומעותד לצאת מעולמו ריקם וּבְחֹשֶׁךְ יִלְךְ⁸ חס וחלילה, לעומתה הוא חוזק השמיעה והקבלה מחדש ושעל זה מיוסד ערב ראש חודש ותפלת הכיפור קטן. וכן הוא אלול לפני ראש השנה הזמן לחפש בכל סדקי לבו בשקידה עצומה עד שיתברר לו באמת מצבו כי ברע הוא, וכפי מסת ימי האלול שהוא מלשון אליל שהוא לשון אפס ואין כמו שכתוב (איוב יג, ד) רָפְאִי אֶלְל כְּלֶכֶם, לעומתה היא השמיעה בראש השנה. ודי בזה אזהרה למבין:

- 8 ע"פ **קהלת** ו, ד: כִּי בְהִבָּל בָּא וּבְחֹשֶׁךְ יִלְךְ וּבְחֹשֶׁךְ שָׁמוּ יִכְסֶה:
- 9 **בבלי ברכות** ה ע"א: אמר רבי לוי בר חמא אמר רבי שמעון בן לקיש לעולם ירגיו אדם יצר טוב על יצר הרע שנאמר רגזו ואל תחטאו אם נצחו מוטב ואם לאו יעסוק בתורה שנאמר אמרו בלבבכם אם נצחו מוטב ואם לאו יקרא קריאת שמע שנאמר על משכבכם אם נצחו מוטב ואם לאו יזכור לו יום המיתה שנאמר ודומו סלה.
- 10 **שם משמואל** מקץ-חנוכה יום א' דר"ח טבת - שנת תרע"ד: הנה היונים גזרו על ישראל גזירות רעות, וביחוד על חודש שבת ומילה. וכ"ק אבי אדמו"ר זצלה"ה דקדק בשלמא על שבת ומילה שזה ענין מיוחד לישראל במה שהם למעלה מן הטבע, וע"ז היתה התנגדות היונים שהיו חושבים א"ע בחוצפתם במעלה יתירה מישראל, אבל חודש שהוא סדר הטבע שהירח מתחדש אחר דביקו להשמש, למה היו מתנגדים לזה, ותירץ מפני שהטבע תלוי בדיני תורה, כמו שאיתא בירושלמי (כתובות פ"א ה"ב) קטנה בת שלש ימים אחד ונמלכין ב"ד לעברו (את החודש) הבתולין חוזרין, ואם לאו אין הבתולין חוזרין, וע"ז היתה ההתנגדות שלהם, ודפח"ח. ונראה עוד לומר, דהנה חודש הוא מלשון התחדשות, והיינו שיש לישראל התחדשות בכל חודש, כי כל חודש הוא צירוף אחר כנודע. אך יש לדקדק מאחר שהחשבון נודע מראש מסיבוב הגלגלים, למה יקרא חודש. אך הטעם, כי ישראל יש להם החידוש לא מפאת סיבוב הגלגלים אלא מפאת דביקותם בהש"ית, וכענין שכתב אור החיים בענין שבת שעדיין כל הבריאה אינה רק לשבעה ימים ובכל יום שבת מתחדשת עוד לשבעה ימים נוספים וכן כל ימי עולם, עכת"ד. ואף אנו נאמר שכן הוא בר"ח שהירח מתחדש, היינו שהש"ית נותן בו כח הסיבוב לחודש ימים, וכן בכל ר"ח לחודש ימים נוספים עד כל ימי עולם. וכן הוא בישראל שמונין ללבנה ומתחדשין בחידושה, והיינו שישראל אינם כבריאה נפרדת אלא דבקים בהש"ית ושואבין בכל ר"ח חיות חדשה, וישראל והלבנה הם בהתדמות, וכמו שאנו אומרים שהם עתידין להתחדש כמותה. וזהו הי"ט של ר"ח המתחיל לדוד המלך ע"ה שזו היתה צורתו תמיד בדביקות מלמטה למעלה, כמו באר הנובעת תמיד מים חיים, וכל ספר תהלים מלא מזה, וע"כ הי' תמיד עוסק בשירות ותשבחות שהיא דביקות הנפש בשרשה. וזה שאנו מזכירין במוסף ר"ח שירי דוד עבדך וכו', מה שאין מזכירין זה בשום מוסף, כי כל ענין ר"ח הוא כענין שירה מדתו של דוד המע"ה. ועל דבר זה נתקנאו היונים ופקעו עיניהם בקנאתם, וגזרו על ר"ח:
- 11 **שם משמואל**, בחלקה הראשון של התורה שאנו עוסקים בה: ויש לומר עוד דהנה כתיב (דברים יא, כז) אֶת הַבְּרָכָה אֲשֶׁר תִּשְׁמְעוּ אֶל מְצוֹת ה' אֱלֹקֵיכֶם אֲשֶׁר אֲנִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם (וגו'), ולא פרט בכאן עשיה בפועל, וידוע דשמיעה היא קבלת דברים, ובתרגום די תקבלון, ואם כן הרי אין בתנאי הברכה העשיה בפועל אלא הקבלה בלב, אבל בקלה (דברים יא, כח) הוסיף לומר <וְהִקְלָלָה אִם לֹא תִשְׁמְעוּ אֶל מְצוֹת ה' אֱלֹקֵיכֶם> וְסִרְתֶּם (וגו') <מִן הַדָּרֶךְ אֲשֶׁר אֲנִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם> לְקַלֵּת <אֲחֵרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים אֲשֶׁר לֹא יִדְעֶתֶם> שהיא עשיה בפועל, ועל כן כאשר קבלו ישראל על עצמם בהר גריזים ובהר עיבל לשמור את מצוות ה' הרי נתקיים התנאי, ואפילו אם חס וחלילה לא היה בא לכלל מעשה נמי כבר זכו בברכה, ומעתה מובנה התועלת העצומה שבפרשה הזאת, שזכו תיכף בברכה על כל פנים ונעשו ישראל דבוקים בה' יתברך, ומעתה ה' אתנו ובלב מלא בטחון הם באים לרשת את הארץ, ואין לך חיזוק ידים רפות יותר מזה. ונראה שפרשה זו, אף שעל הר גריזים והר עיבל קאי, היא נוקבת ויורדת לדורות, שכל איש אשר נדבה רוחו לקבל על עצמו לשמור התורה והמצוה הוא זוכה תיכף בברכה, וזו מסייעתו להוציא קבלתו אל הפועל.
- 12 **בבלי ברכות** לא ע"א: אמרו ליה רבנן לרב המנונא זוטאי בהלולא דמר בריה דרבינא לישרי לן מר אמר להו ווי לן דמיתנן ווי לן דמיתנן אמרי ליה אנן מה נעני בתרך אמר להו הי תורה והי מצוה דמגנו עלן.
- 13 **רמב"ם, משנה תורה**, ה'ל' תשובה ג, ד: אע"פ שתקיעת שופר בראש השנה גזירת הכתוב רמז יש בו כלומר עורו ישנים משנתכם ונרדמים הקיצו מתרדמתכם וחפשו במעשיכם וחזרו בתשובה וזכרו בוראכם...